

I. N. 3.

DISSERTATIO GRADUALIS,

DE

VERO SIGNO
CAINI.

IN

SODALITIO PEREGRINATIONIS INVENIENDO;

C U F U S

PARTEM POSTERIORREM,

Consent. | Amplissim. Ord. Philos. in Reg. Acad. Aboënsi,

PRÆSIDE

LAURENTIO O.
LEFREN,

L. L. O. O. & Græcæ Profess. Reg. & Ordin.

Publicæ Censuræ subjicit

GUST. DANIEL MONTINUS.

V. D. M.

Die VI Junii Anni MDCCCLXXV.

L. H. Q. S.

ABOÆ

Impressit JOHANNES CHRISTOPHORUS FRENCKELL;

VIRO
PLURIMUM REVERENDO atque PRÆCLARISSIMO,
DOMINO
**MAG. CAROLO JOH.
BECKMAN,**
Ecclesiarum, quæ Deo in Tössala, St. Jacobi, Wartala
& Injö colliguntur, PASTORI Vigilantissimo,
PATRONO OPTIMO.

Non tam more, quam veneratione ducitus hanc meam o-
pellam Tibi, Patrone Optime, offero. Quanvis enim
admodum exiguo temporis spatio mea qualicumque opera in
ministerio verbi usus sis, tot tamen beneficiis me auctum vo-
luisti, ut eorum memoria, quamcunque vivendi metam
adrigero, nunquam apud me intermoritura sit. Cumque ni-
bil mibi præter gratum animum & promptum obsequium sup-
petat, quo meam Tibi pietatem, Patrone Indulgentissime, te-
stare queam, DEUM Optimum Maximum devotissimis ve-
nerabor precibus, velit Te, Tuosque semper tam larga gra-
tiae mensura beare, ut nihil desideretis, quod ad perennem fe-
licitatis florem optari possit. Hoc animo meam Tibi fortu-
nam etiam in posterum commendando, dum vixero permanfurus

PLURIMUM REVERENDI atque PRÆCLARISSIMI
NOMINIS TUI

Cultor humillimus
GUSTAVUS D. MONTINUS.

§. VI.

A possibilitate ad probabilitatem novellæ interpretationis nostræ primum facit gradum, plus Caino metuendum fuisse, ostendens, a feris bestiis, quam ab hominibus.

Quum partem priorem hujus dissertationis ederemus, nimia temporis angustia pressi, gradum si-
stere cogebamur, ubi possibilitatem novellæ no-
stræ interpretationis adstruxeramus. Nunc ordine ulte-
rius sequitur demonstratio probabilitatis, ad quam per
alios atque alios adscendendum gradus, donec ad sum-
mum, qui haberi potest, proveniamus. Prius igitur,
quam ad ipsam rei arcem, quæ in notione nominis
נַחַת sita est, transitum faciamus, uno alterove verbo o-
stendendum, quam idonea nobis caussa fuerit vocem **לְ**
cum voce **בָּלָה** junctam hoc loco potius in genere neu-
tro, *nibil*, intet, quam in masculino, *nullum*, *ingen*, trans-
ferendi. Quum Cainus e loco excuto in loca inculta e-
jectus eslet, manifestum vitæ periculum sibi imminere,
querebatur. Prima igitur quæstio est, unde hic metus
misero incussus censeri debeat, ab ipsisne occurrentibus
sibi hominibus, an vero a feris bestiis, quibus tum qui-
dem temporis repleta erant omnia, præter illam solam
terrae partem, quam Adamigenæ incolebant. Quorum
animus vehementiori percussus est metu, iis periculi ple-
na videntur omnia. Quo minus igitur Cainus utrumque
genus invasorum metuere potuerit, dubium debet esse

nemini. Hinc nos quoque ipsam Caini querelam ita red-dendam judicamus, ut non minus vanum, quam verum periculi metum exprimere possit. Quoniam vero hic i-psa Jehovæ verba occurunt, quibus præsidium adversus veram metus caussam continetur, adhuc recurrat, ne-cessè est, quaestio, utri invasorum generi hoc præsidium oppositum censeri debeat. Quoniam igitur non desunt, qui dubitant, num verbum גָּרַנְתִּי de feris prædicari soleat, e re fuerit hanc quidem dubitationem ante omnia tolle-re. Hos igitur ad locum remittimus I Reg. XX: 25. ubi hoc verbum bis adhibitum legitur de *Leonibus*, qui no-vos Samariæ colono-s, propter mutatam religionis for-mam, discerpebant. Quod si vero hæ feræ tantum stra-gis edere possent in terra diu culta, quid non metuen-dum fuit Caino, qui se in loca maxime inculta ejectum sentiebat, præsertim cum conscientia sceleris locum face-re posset suspicioni, non alia de caussa se in horrida de-ferta abjectum esse, quam ut feræ bestiæ de se promer-itum sumerent supplicium? Tanto autem plus periculi hac tempestate Caino a Leonibus, Tigribus, aliisque sil-varum feris incolis imminuisse præsumi potest, quod nondum inventum erat ferrum aut cuprum, unde idonea defensionis instrumenta parari potuissent. Nullus ad-huc NIMRODUS erat, qui, inita societate venatoria, feras ad paucitatem redigere suscepislet. Quantum vero sævi-tia ferarum ad colonias infestandas, & animos colono-rum territandos valuerit, vel exemplo laudati modo Nim-rodi constat, cui ex fortitudine venandi fama herois ad-crevit. Quid igitur Caino non metuendum fuit, qui so-lus loca deserta petere coactus erat, antequam optatum accederet sodalitium, quod DEUS, nostro guidem judi-cio, nomine נֶגֶן indigitare voluit.

§. VII.

**Probabilitatem nostræ sententiae ulterius exinde probat,
quod ea omnium optime refutari potest fabula Pei:
rerii præadamitica.**

Quamvis igitur vel ex iis, quæ jam aducta sunt, admodum probabilis adpareat nostra sententia, qua verbum יְהוָה potius de laceratione ferarum, quam de trucidatione hominum exposuimus, plus tamen ponderis adhuc adquirit exinde, quod, ex familia paterna expulsus, & in terras incolis vacuas religatus, homines næc minantes offendere non poterat, nisi precarium Peirerii commentum, quo præadamitas finxit, in gratiam hypotheseos adsumere vélis. Hæc enim fabula, quanta quanta est, penitus in fumum abit, simulac nostra adsumitur sententia, quæ necessitatem homines Caino extrema omnia minantes adgnoscendi excludit. Universos Adami posteros adhuc uno in loco habitasse, ipsa filiorum contentio, eamque secuta alterius trucidatio demonstrat. Jam vero a filiis, nepotibusque Abeli tanto minus sibi metendum videbat fratricida, quod longinquò multatus exilio ab ipsis amplius næcari non poterat. Neque enim credibile est, homines vitam agentes pastoritiam, sola cupiditate vindictæ impellente, relicta gregum custodia, miserum persequi voluisse per horridas silvas, ubi singularis momentis a Leonibus & Tigribus certissimum vitæ periculum sibi imminere sciebant. Quid? quod ipse Cainus, ubi hoc exilium veram metus causam adducit, haud obscure videatur adgnoscere, minus sibi metendum fuisse, si in famillia paterna, vel saltem inter suos ipsius filios manere licuisset, quippe quorum præsidio adversus vindictam Abelitarum se satis munitum videre potuisset. Aut igitur homines Adamo priores cum Pei-

terio fingendi, aut vera caussa metus, quo Cainus vexabatur, in immanitate ferarum potissimum querenda est. De industria potissimum dicimus. Neque enim certo sibi polliceri poterat, neminem unquam hominem sibi occursurum, qui in poenam sceleris vita eum privare posset. Tanto autem minus necesse est caussam metus in praeadamitis querere, quod nulla eos injuria lacepsiverat, studium vero securitatis ipsi sine dubio modestiam atque prudentiam convictus imperabat. Certe si plus sibi ab illis, quam a bestiis metuisset, perswasum sibi habere debuisset, praeadamitas aut veram exilii caussam novisse, aut moribus valde feris atque duris fuisse, quorum neutrum absque nova hypothesi adsumi potest. Sed hypothesin hypothesi continue superstruere id vero non tam probant, quam probare gestientis est. Sed haec hactenus.

§. VIII.

*Nostram sententiam ex recepta, vulgoque probata notio-
ne vocis סִgnוֹן, qua SIGNUM valet, confirmare conatur.*

Nunc propius ad institutum progredientes, notionem vocis סִgnוֹן, in qua cardo rei vertitur, paulo diligentius expendere conabimur. Prius vero, quam radicem vocis, unde notio ejus formalis pendet, enucleare adgrediamur, ex notione recepta, vulgoque probata, qua *signum* valet, nostræ sententiæ robur addidisse juvabit. Nulla scilicet lingua invenitur, cui non accidat, ut subinde tropis atque figuris delectetur. In his satis frequens esse solet *Synecdoche generis* pro specie, & *Metonymia signi* pro signato. Vox igitur סִgnוֹן, quæ generatim *signum* quocunque valet, hic *signum* speciatim *militare*, vi hujus tropi, valere potest. Deinde vero per laudatam modo *Metonymiam* eadem certum numerum militum, tantum scili-

scilicet, quantum certum aliquod signum sequi solet, haud incommodè significare poterit. Ne quid gratis dixisse videamur, rem idoneis demonstrabimus exemplis. Quum vero longum foret hæc ex multis linguis congerere, ex paucis pauca selegisse sufficiat. Primum igitur ex Svecana lingua desumemus. Quis ignorat, nomen *Fan* signum esse militare. Sed hoc ipso nomine certum numerum militum designari, argumento est adpellatio *Adels-Fanan*, quæ equitum dicit cohortem, cui ex prædiis nobilium solvuntur stipendia. Huic simile est alterum nomen, quod quamvis hodie antiquatum sit, tempore tamen GUSTAVI PRIMI vulgatissimum erat. Ad vocem *Baner* digitum intendo, unde habemus *Skyttes-Baneret* & *Renne-Baneret*, quibus quidem nominibus olim insigniebantur duæ perquam nobiles militum cohortes, quas præter alias descripsit Jacobus Röding in *Actis Reg. Acad. Litt. eleg. Witterhets Academiens Handlins* gar Tom. I. pag. 138. Ex nomine *Fana* deductum habemus diminutivum *Fänica*, quorum illud equitum, hoc peditum agmen ex usu veterum valebat, teste Nobilis JOH. IHRE in *Glossario Sveo-Gothico*, in voce *Fana*. Posterius horum nominum formatum videtur ad modum nominis Germanici *Fähnlein*, quod itidem cohortem militum significat, & illud ipsum est, quod Scriptores Latini vexillum reddunt. Hoc testimonio constat Taciti, qui Hist. Lib. I. Cap. 70 §. 4. "præmissis, scribit, Gallo-^{rum}, Lusitanorum, Britannorumque cohortibus & Germanorum vexillis." Hic cohortes & vexilla unum idemque dicere, certum est." Hinc Statius Theb. A. II. 782 apud Basil Fabrum in voce vexillum:

Accedunt utrinque pio vexilla tumultu, permiscentque manus.

Pari modo nomen Græcum *σημαῖα*, quod *signum* proprie notat, per Metonymiam idem valet, quod *τάγμα*,

*ordo, & σπάζεις, cohors, ut constat ex Polybio, Tom I.
p. m. 654.*

§. IX.

*Idem exemplis quoque Biblicis ex ipsis scriptis Mosaicis
petitis confirmat.*

Quoniam vero non semper solida est ratio argumentandi, qua ab usu unius ad usum alterius linguae concluditur, præsertim ubi tantum a se invicem distant, quantum Hebræa distat ab Europæis, jure quæri potest, utrum nomen אֹותָה in lingua Hebræa *signum* quandoque denotat *militare*, & quidem in sensu metonymico? Hoc nos eo rectius *adfirmandum* putamus, quod hoc sensu occurrit apud ipsum Mosen Num. II: 2. ubi hæc verba יהוח נס עלי באתת לבת אבותם קדשו יישראל, quorum sensus *huc reddit*, ita debere *Israëlitas metari castra*, ut quisque suo se *agmini ac coborti*, pro ratione capitum tribuum, aut familiarum, adgregaret, Svetheicæ: Israéliterne borde på det sättet lågra sig, at hvar och en hölle sig til sitt Regemente, och sitt Compagnie, efter theras Fäders hus. Ut quid tam רג'ל, *vexillum*, quam *אתת*, *signa*, *hoc loco indigitent*, eo rectius intelligamus, ex sequentibus discendum, totum Israélitarum exercitum ita fuisse distributum, ut singulæ tribuum terniones conjunctim unum constituerent *vexillum*, singulæ vero tribus seorsim unum absolverent *signum*, quod forte in *signa* adhuc *minora*, pro ratione familiarum distributam fuit. Vexilla & signa hic metonymice sumsimus. Ne hoc gratis a nobis factum esse videatur, ad ipsam vocum constructionem provocamus. Ad unum Judæ *vexillum* quæ pertinebat tribuum ternio v. 3. vocatur. Hæc verba communiter reddi solent: *vexillum castrense*

Judæ;

Jude; sed rectius redduntur: *vexillum castrorum Jude* h. e. vexillum, quod ad castra *Juda* pertinebat. Quod vero vox בָּאֵת, seu vexillum, hoc loco non proprie pro *per-*
tice certo quodam *velo instructa*, sed tropice pro *numero-*
sa hominum caterva sumi debeat, id exinde probamus,
quod ea constructa est cum participio pluralis numeri
הַחֲנִינִים, i. e. illi qui *castra metantur*, vel *metabuntur*.
Vox igitur לְגָדֵל hoc loco collective sumatur, necesse est.
Ut hoc adhuc clarius cernatur, totam adponemus propo-
sitionem, quæ sic habet: *illi, qui ad Orientem castra me-*
tabuntur, sunt vexillum castrorum Jude. Quis non sentit,
vexillum hic sumi metonymice pro *multitudine hominum?*
Quod vero ad vocem תְּחִנָּן adtinet, idem quoque de ea
tenendum. *Quod* enim v. 2. תְּחִנָּן dicitur, id v. 3. צְבָאָת
audit, quæ vox sine dubio in singulari *cobortem* denotat *milita-*
rem. Hujus modi cohortes constituebant tribus filiorum Israe-
lis, quæ pari modo Num. I: 4, 16, 49. II: 5, 7, 12, 14,
20, 22, 27, 29. metonymice adpellantur תְּמִימָה, quod pro-
pre ramum aut virgam, & diende baculum vel perticam si-
gnificat. Quid igitur veri potest esse similius, quam
quod illud הוֹנָא, quod DEUS Caino dedisse dicitur, cer-
tum hominum numerum importet, præsertim cum finis
fuerit misero præstare securitatem, quæ in iis quidem
*circumstantiis præsidio hominum certissime obtineri pot-*erat.** הוֹנָא vero ideo hoc præsidium adpellasse videtur
Moses, quod, cum hunc contexeret librum, ante oculos
sibi habebat exercitum Israeliticum in suas מִתְּחִנָּנִים & אהָת
distributum.

§. X.

*Nostram sententiam adhuc propius ex propria ḥ. na-
 tiva vocis significatione dedit.*

*Hactenus sententiam nostram ex tropis & figuris con-
 firma-*

firmare fategimus. Nunc eam ex *propria* & *nativa*
significatione vocis extra controversiam ponere conabi-
 mur. De radice nominis אֹתָהּ inter Etymologos Linguæ
 Hebrææ non convenit. Alii ex אֹתָהּ, utb, alii ex אַתָּהּ,
 atba, aliud aliunde derivare solent. Nos in singulis aliquid
 invenimus, quod nostra hypothesi mirifice faveat. De
 singulis igitur seorsim. Verbum אֹתָהּ ex iisdem constat
 litteris, ob eamque causam omnium videretur aptissi-
 mum, ex quo deduceretur, nisi essent, qui hoc ver-
 bum potius ex nomine אֹתָהּ, quam hoc ex illo de deduc-
 endum scilicet. Nobis perinde fuerit, utrum ex al-
 tero ortum statuatur, quum nostra sententia in utroque
 casu aliquid lucretur, quod ei non contemnendum largi-
 tur firmamentum. Ipsum verbuna ter tantum occurrit,
 nimirum Gen. XXXIV: 15, 22. & quidem in sola conju-
 gatione passiva Niphal. Sermo ibi est de pacto, quo du-
 æ gentes, certa conditione proposita, in unum coalesce-
 rent populum. Formula בְּזִאת נָאַת לְהַמְּלָאָה, quæ hic o-
 currit, admodum commode redditur; *bac lege vobiscum*
confociabimur. אֹתָהּ igitur hinc derivatum optime expli-
 catur *confociatio*, & deinceps *coetus alicui confociatus*. Si
 verbum a nomine deductum adgnoscamus, & notionem si-
 gni loco fundamenti ponamus, sensus formulæ nuper ad-
 ductæ huc redibit; *bac lege vobiscum confignabimur* h. e.
 iisdem uteatur signis, iisdem castris inclusi. Sed ad al-
 teram progrediamur radicem אַתָּהּ, quid ea nobis adju-
 menti polliceatur, vñluri. Prius vero, quam quid haec ra-
 dix involvat, & quam notionem voci אֹתָהּ tribuat, pau-
 cis ostendendum est, naturæ linguæ non repugnare, ut
 nomina formæ אֹותָהּ a verbis formæ אַתָּהּ deriventur.
 Ut hoc obtineamus, observasse juvabit, eodem jure
 אֹתָהּ ab אֲחֵחָה derivari, quo optimi etymologi יְמָה a כָּסֶם
 כָּסֶם, יְמָה a שָׂוָה, שָׂוָה a שָׁוָר, שָׁוָר a כְּלָתָה
 כְּלָתָה a חָנוּן, חָנוּן a נָוָתָה

נָהָה a פּוֹת a פּתְּחָה derivant, ut faceam foemenina e. iusdem formæ, qualia sunt קָוָרָה, שׂוֹאָה, רַזְעָה, גּוֹלָה, עֲוֹלָה, עִינָה, עַוְלָה, לְוִיה, וּרְנָה, וּזְנוּן, קָוָר, שׂוֹא, תּוֹעַג, גּוֹל quodammodo supponunt. Idem ulterius exinde confirmatur, quod יְמֵם, יוֹם, & יְמִם, יְמָם, אֲוֹת, oth, eth, quamvis diversæ sint formæ, ejusdem tamen ut notionis, ita originis sint. Jam vero verbum אֶתְהָ in singulis dialectis Hebreæ, Syriaca, Chaldaica & Arabica *veniendi* significationem tuetur. Quicunque linguas Orientales vel e limine salutaverit, ei ignotum esse nequit, quod verba earum simplicia, saepe aliarum linguarum verba composita exprimere soleant, sequentibus nimirum præpositionibus, qui idem valent, quod quæ in linguis Europæis fronti verborum adponi siveverunt. Hinc אֶתְהָ non tantum significat *venire*, sed etiam *advenire*, *convenire* & *post venire*, seu *sequi*. Hinc אֶתְהָ *adventum*, *conventum*, & *turbam aliquem secutam* valet. Ex notione adventus sequitur significatio *auxiliij*. Notio vero conveniendi notiones *conventus* & *convenientiae* parit, quarum hæc notiōem *signi* peperit, quatenus signum & signatum convenire debent, illa vero notiōem *turbæ congregatæ*, quæ hoc loco, vi contextus, *confuxum sociorum itineris præsidii præstandi causa concessum* dicit. Ne quid gratis adfirmasse videamur, provocamus ad linguam Arabicam, in qua verbum אֶתְהָ in v. conjug. *socium se bræbere* significat, & Syriacam, in qua idem verbum, sequente particula וְאַתְּ post, notiōem *sequendi* tuetur, ut constat ex versione II. Tim. III: 10. Nec præterire hoc loco debemus nomen אֶתְהָ, quod in lingua Arabica significat *adfluxum aquæ inopinatum*, cuius adventus, nulla præcedente pluvia, exspectari non potuit. Quid Caino magis inopinatum, minusque expectatum fuit, quam adfluxus hominum sibi cognitorum beneque cupientium,

qui, divina juvante providentia, ipsi adversus metum mortis imminentis præsidium maxime optatum, sed minime exspectatum præstarent.

§ XI.

Aliam vocis etymologiam paucis expendit.

Quamvis, quæ hactenus adducta sint argumenta, scopo nostro sufficere videantur, ne tamen quid desit, alias quoque etymologias, quæ adduci solent, paucis expende-re volumus. In his locum meretur verbum אָוֶר. Qui ex hac radice nostrum deducunt vocabulum, partim contractionem urgent, qua אָוֶת p. o scriptum putant, partim alternationem litterarum ה & ר, quam non insitatem esse sciscunt. Quod ad prius adtinet, non temere negamus, occurrere subinde exempla ejusmodi contractio-num, qualia v. g. sunt שְׁתִּים, eth, pro רְתִּה, eth, תְּלִי, lath pro לְדֵתְה ledeth, חַחְנָה abhat, pro אַחֲרָתְה abhedet, in quibus singulis mellior littera ר absorbetur, nihilo tamen minus huic fundamento nostram sententiam superstruere nolumus. Melius forte res procederet, si has litteras alternare diceremus, & אָוֶר, udh, atque אָוֶת, uth, unum idemque verbum esse statueremus. Si significationem verbi אָוֶר respicere velimus eam scopo nostro valde commodam inveniamus. Significationem enim habet roborandi, juvandi & tuendi. Hinc nomen נְאַיָּר id omne degotet, quod rei alicui muniendæ, vel conservandæ vel adponitur, vel imponitur, vel quomodo cunque locatur, utpote exercitum, munimentum, corticem, aërem, velum &c. Ne cui insolens videatur alternatio litterarum ר & ת, varia hic specimina hujusmodi alternationis adponamus. Sic רְוֹר & כְּרוֹת, תְּוֹר & כְּרוֹת, סְדָם & כְּתָם, כְּתָם & סְדָם, מְרֻכָּת & כְּרוֹת, מְרֻכָּת & כְּרוֹת,

מְתַת, מְתִי & מְתֵי, unum idemque significant. Nec mirum. In lingua enim Svecana unum quoque idemque denotant dit & thit, den & then, det & thet, denne & thenne, detta & thetta, din & tin, ditt & tit. Quod si vero conserue velimus linguas cognatas, *Svecanam & Germanicam*, hujusmodi exemplis nihil invenimus frequentius. v. g. dag & Tag, råd & Rath, dants & Dants, död & Tod, dark & tac, &c. In lingua vero *Danica*, multo adhuc frequentius legitur ð, ubi in Svecana habetur t, cuius rei argumentum vel unica terminatio nominum Svetlicorum in het & Danicorum in hed exhibent.

§. XII.

Adhuc aliam proponit.

Adhuc alia supereft etymologia, quam eo minus praeterire licet, quod ex lingua Arabica deducta est vocabulum אַיָּה, Ajat, quod nostro ex amissi respondet. Digitum intendo ad radicem אַיָּה Arabibus usitatam, quæ significationem habet aliquo se recipiendi, speciatim *commorandi gratia*. Hoc respectu אַוֹת erit *coetus*, qui una cum Caino commoraretur. Quum vero hoc verbum in Conjug. v. potestatem habeat *conveniendi in unum locum*, ad eam potissimum respeximus, cum *sodalitium demigrationis*, Svethice Ḳ. se. Sållskap transtulimus. Hanc notiō nem ulterius confirmat derivatum, אַיָּה quod de *avium congregacione* dicitur, cum in eo sunt, ut *migrationem suscipiant*. Nec quamquam offendere debet discrimin inter Arabicum אַיָּה & Hebraicum אַוֹת littera enim נ in Arabico est punctata & eodem modo pronunciari solet, quo נ Hebræum. Præterea *ajat* est contractum pro *avjat*. Narrationem omisimus, cum ea ad essentiam vo-

cis non pertineat. Vox אָנָה respondet voci אָנָה in omnibus aliis significationibus, quas in lingua Hebræa habet, utpote *signi*, *miraculi* &c. Quid? quod *coetum hominum*, & *generatim congregationem*, seu *multitudinem* quamcunque valeat. Atque ita pro ratione instituti evictum dedimus, vocem אָנָה, quando id dicit, quod Caino datum fuit, neque *signum*, neque *miraculum*, quod Philologis hactenus visum fuit, sed *præsidium vitæ ex sodalitio demigrationis profectum*. Si cui hoc minus persuadere potuerimus, is suo abundet sensu. Nos, quæ nostra sit sententia, ingenue fassi sumus, & quantum satis est probavimus. Plura addere possemus nisi festinatio prohiberet. Hoc unum solummodo addimus, nobis pergratam facturum rem, qui meliora nos docuerit. Neque enim novitatem, sed veritatem querimus.

S. D. G.

